

A fantasztikum magasiskolája

Az űropera különös alfaja a science-fictionnek. Amikor a szót először használta 1941-ben Wilson Tucker sci-fi rajongó és szerző, még korántsem volt pozitív kicsengésű fogalom, hanem a szappanopera kifejezés egy továbbfejlesztett verziója, és bizony semmi jót nem ígért az e szóval illetett műnek. A helyzet azóta alaposan megváltozott: a hetvenes évektől kezdve a nagyszabású, dramaturgiájában és felvontult szereplőgárdájában a lovagregényekből és westernből merítő, a távoli jövőben és/vagy a messzi űrben, hipermodern technikai díszletek között játszódó történeteket hívjuk így. Ennek tükrében le- szögezhetjük, nagyjából az űropera fedi le a népszerű, klasszikus- nak számító tudományos-fantasztikus irodalom fogalmát.

A műfaj elsősorban az angolszász országokban divik, innen származnak legismertebb, valóban szépirodalmi igénnyel alkotó írói, akik közül a magyar olvasók ismerhetik Ken MacLeodot, Stephen Baxtert, a közelmúltban elhunyt Iain Bankst – és végre Alastair Reynoldsot is, aki Nagy-Britanniában a legolvasottabb hard sci-fi szerzők közé tartozik. Sikerének kulcsa egy bevált recept: a természettudományos műveltség és felkészültség találkozása a burjánzó fantáziával. Reynolds ugyanis diplomás fizikus és csillagász, éveken át dolgozott az Európai Űrkutatási és Technológiai Központ munkatársaként. Előélete kiváló hatást gyakorolt írásaira, amelyek tudományos és technikai háttere ezért mentes a sok sci-fit ellehetetlenítő naiv ostobaságoctól; még ahol merészen megdöbbenő, ott is hiteles –, első osztályú kulisszákat biztosítva ezzel a történeteinek.

Mindezek az erények jellemzik a Magyarországon elsőként megjelentetett regényét, a *Napok házá*t is, amely a klasszikus és a merész remek keveréke. Egyrészt művében örök témákat vesz elő: az örök élet megvalósításának és a mindentudás megszerzésének az álmát, a mesterséges intelligencia kérdéskörét, a szerelem és sors hatalmát, a gonosz manifestációit. Másrészt mindezt annyira meglepő módon teszi, hogy még véletlenül sem kísért meg olvasás közben az unalom szele, ami nem kis dolog. Történetének főhőse egy, az űrkorszak hajnalán született arisztokrata származású ifjú hölgy, Abigail Gentian, aki édesanyja lassú haldoklását látva és egy különös gyerekkori tapasztalat miatt úgy dönt, hogy elhagyja az átlag halandóknak szabott rövidke utat, kilép a túlon túl szűkös térből és időből. A korabeli – még kísérleti jellegű – csúcstechnológiával élve, régi ön-

magát feladva ezer klónná hasíttatja szét lényét: ők lesznek a Gentian-klán.

A klán tagjai korántsem egyformák: az emberi sokszínűség szimbólumaként valamennyien külön egyéniségek, férfiak és nők vegyesen. Legfőbb küldetésük a Gentian-tudástár lehető legszélesebb körű gyarapítása, ezért külön-külön útra kelnek a világűr különböző pontjai felé, hogy új ismeretekre tegyenek szert. A kohéziós erőt köztük a spirituális egység mellett a pár száz évente megrendezésre kerülő klántalálkozók jelentik, ahol nemcsak viszontlátják egymást, de egybeolvasztják szellemi kincseiket is. Egy ilyenre igyeckszik a történet nyitányában két renegát klón, Purslane és Champion is, akik áthágva közösségük legfőbb törvényét, egymásba szerettek. A pár egy kitérő miatt késésben van – óriási szerencse, mert így nem áldozatai, hanem csak szemtanúi lehetnek a Gentian-klán majdnem totális elpusztításának. Néhány, a csodával határos módon életben maradt Gentian-hasadvánnyal, és egy önálló, érző egyéniséggé nemesült robotemberrel, Hesperusszal együtt egy távoli bolygóra menekülnek, hogy biztonságba helyezték magukat, kiderítsék, kik és miért akarják a halálukat, s felkészüljenek a bosszúra.

Reynolds a szokatlan alapötlet mellett több szempontból is újat tud letenni az asztalra. Ilyen például az, ahogyan az időről és térről gondolkodik: a történetben gyakorlatilag gátlások nélkül lép át száz és ezer, sőt, millió éveket, fényévekkel és kvadránsokkal dobálózik – de egyáltalán nem érz és koncepció nélkül, hanem nagyon is tudatosan, feszes logikával, pontosan beépítve a dramaturgiába. Karakterei izgalmasak és meglepőek, akárcsak az általa költött technológiák, életformák és világok, amelyek között szerepel stilizált középkori hangulatú szín, romantikus sci-fiket idéző, semmiben lebegő űrváros és idegen civilizációkkal benépesített bolygó, még érintetlen planéta, valamint eredeti módon leírt, galaxisokat összekötő köztes tér is.

A művet ezek együtt teszik alkalmassá arra, hogy akár olyan olvasó is kézbe vegye, aki eddig ódzkodott a sci-fitől. Persze, némi nyitottság kell hozzá, hisz a műfaj minden egyes jegye virulva tenyészik a lapjain – a realista irodalom elkötelezett híveit nem fogja elcsábítani. De mindenki más adja át magát bátran a Reynolds által megálmodott univerzumnak – fantasztikus élményben lesz része.

Alastair Reynolds: Napok háza

Alexandra Kiadó, 2012, 606 oldal, 3699 Ft

